

цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 р. № 223-559/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13.

11. Чупрікова І.Л. Допустимість доказів у світлі нового кримінального процесуального кодексу : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / І.Л. Чупрікова. – Одеса, 2016. – 191 с.

12. Давиденко С.В., Грошевий Ю.М. Потерпілий як суб'єкт кримінально-процесуального доказування [монографія] / С.В. Давиденко, Ю.М. Грошевий. – Харків: ФІНН, 2008. – 296 с.

13. Лукашкіна Т.В. Сторона захисту як суб'єкт доказування на досудовому розслідуванні // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 4 груд. 2015 р.). – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 262–265.

УДК 343.132

ФАРИННИК В.І.

ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ У СИСТЕМІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті доведено, що процесуальний порядок проведення виїмки (за Кримінально-процесуальним кодексом України 1960 р.) порівняно з порядком проведення тимчасового доступу до речей і документів (за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р.) суттєво відрізняється як за процесуальним значенням, так і за порядком прийняття рішення та безпосереднього проведення. Крім цього, обґрунтовано положення, відповідно до якого слідчий суддя, встановивши, що клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів подано без додержання вимог ст. 160 Кримінального процесуального кодексу України, повертає його прокурору, про що постановляє ухвалу. Підстави повернення клопотання мають бути належним чином обґрунтовані, а недоліки, які потребують усунення, – такими, що могли перешкодити постановленню слідчим суддею законного й обґрунтованого рішення.

Ключові слова: тимчасовий доступ до речей і документів, заходи забезпечення кримінального провадження, слідчий суддя, виїмка, удосконалення кримінального процесуального законодавства.

В статті доказано, що процесуальний порядок проведення виїмки (по Уголовно-процесуальному кодексу України 1960 г.) по сравнению с порядком проведения временного доступа к вещам и документам (по Уголовному процессуальному кодексу Украины 2012 г.) существенно отличается как по процессуальному значению, так и по порядку принятия решения и непосредственного проведения. Кроме этого, обосновано положение, согласно которому следственный судья, установив, что ходатайство о временном доступе к вещам и документам подано без соблюдения требований ст. 160 Уголовного процессуального кодекса Украины, возвращает его прокурору, о чем выносит определение. Основания возвращения ходатайства должны быть должным образом обоснованы, а недостатки, требующие устранения, – такими, которые могли помешать постановлению следственным судьей законного и обоснованного решения.

Ключевые слова: временный доступ к вещам и документам, меры обеспечения уголовного производства, следственный судья, выемка, совершенствование уголовного процессуального законодательства.

© ФАРИННИК В.І. – кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, член експертної ради (Національна асоціація адвокатів України)

The article proves that the procedural order of the seizure (according to the Criminal Procedure Code of Ukraine of 1960) in comparison with the procedure for temporary access to things and documents (according to the Criminal Procedural Code of Ukraine in 2012) differs significantly both in procedural value and in procedural significance in the order of the decision and direct conduct. In addition, it is justified that the investigating judge, having established that the application for temporary access to things and documents was filed without observing the requirements of art. 160 of the Criminal Procedural Code of Ukraine, returns it to the prosecutor, as it makes a determination. The grounds for the return of a petition must be duly justified, and the deficiencies that need to be eliminated, such as might interfere with the decision of the investigating judge of a legitimate and reasoned decision.

Key words: *temporary access to things and documents, measures to ensure criminal proceedings, investigating judge, extraction, improvement of criminal procedural legislation.*

Вступ. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) докорінно змінив процесуальну форму – визначений законом порядок кримінального провадження, процедуру виконання окремих процесуальних дій і прийняття процесуальних рішень [1]. Це своєю чергою зумовило зміну повноважень органів і посадових осіб, які безпосередньо беруть участь у досудовому розслідуванні.

Постановка завдання. Головна ідея статті не стосується змін процедури досудового розслідування, а лише процесуальних засобів збирання доказової інформації під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження. У зв'язку із цим увагу акцентовано на одному з найнеобхідніших засобів збирання доказів у кримінальному провадженні, без якого не може обійтись практично жодне кримінальне провадження, – тимчасовому доступі до речей і документів. До того ж саме тимчасовий доступ є одним із найпоширеніших заходів забезпечення кримінального провадження; так, лише в 2015 р. слідчими суддями розглядалося понад 252 тис. таких клопотань, з яких 228 тис. задоволено [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування заходів забезпечення кримінального провадження та тимчасового доступу до речей і документів до прийняття КПК України в науці не розглядалися, оскільки навіть термінологічно вони не були передбачені чинним на той час законодавством. Відтак до 2012 р. увага більшості вчених була звернена саме на заходи кримінального процесуального примусу. Безпосередньо ж заходам забезпечення кримінального провадження присвячено роботи О.М. Гуміна, І.В. Глов'юк, О.М. Бондаренка, Г.К. Кожевнікова, О.М. Миколенка, Ю.М. Мирошніченко, В.В. Назарова, С.М. Смокова, О.Г. Шило та інших авторів. Водночас дослідження окремих питань, присвячених розробленню наукової проблематики тимчасового доступу до речей і документів як одного із заходів забезпечення кримінального провадження, потребує окремої уваги.

Результати дослідження. Тимчасовий доступ до речей і документів є важливим засобом збирання доказової бази. З практичної позиції цей захід забезпечення кримінального провадження являє собою безперечно основний інструмент формування й закріплення доказової інформації, яка в подальшому, під час проведення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування, буде слугувати юридичним підґрунтям для винесення слідчим або прокурором правильного й обґрунтованого процесуального рішення.

Доцільно розглянути також процес трансформації цієї процесуальної дії з Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р. (далі – КПК 1960 р.) до КПК України 2012 р. За КПК 1960 р. виїмка як слідча дія – це самостійна слідча дія, яка проводилась за необхідності вилучення лише певних предметів і документів, коли точно відомо, де й у кого вони перебувають [7]. Дещо інше визначення надано науковцями, які під виїмкою розуміють самостійну слідчу дію, що має значення для справи, коли є точні дані, що предмети й документи перебувають у певної особи або в певному місці [2, с. 164].

Виїмка за КПК 1960 р. проводилась за вмотивованою постановою слідчого. Проведення виїмки не потребувало санкції прокурора. Винятком була виїмка документів, що становлять державну таємницю (у таких випадках необхідна санкція прокурора або його заступника). Примусова виїмка із житла чи іншого володіння особи проводилась лише за вмотивованою постановою судді [5].

За КПК 1960 р. виїмка здійснювалася щодо предметів і документів, які перебувають у віданні установ, організацій та підприємств. У деяких випадках виникала необхідність у виїмці також в окремих громадян. Невідкладно вважалася виїмка, коли були достатні підстави вважати, що предмети чи документи можуть бути знищені або переховані (ст. 180 КПК 1960 р.) [11].

Виїмка, згідно з КПК 1960 р., була слідчою дією, яка спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретній кримінальній справі.

Водночас Д.Б. Сергєєва вважає, що виїмка за КПК 1960 р. не мала процесуального значення самостійної слідчої дії та мала бути віднесена лише до процесуальних дій слідчого, що мали забезпечувальний характер. Адже, дотримуючись позиції, висловленої М.А. Погорецьким, згідно з якою слідчі дії є заходами, що складаються із сукупності пошуково-пізнавальних і посвідчувальних прийомів та проводяться уповноваженим кримінальним процесуальним законом суб'єктом у визначеному для кожного з них порядку з метою виявлення й закріплення фактичних даних і відомостей про їх джерела для отримання доказів у кримінальному провадженні та їх перевірки [14, с. 393], Д.Б. Сергєєва обґрунтовує, що виїмка не відповідає всім сутнісним ознакам слідчої дії. Зокрема, дискусійним є пошуково-пізнавальний і посвідчувальний характер виїмки, а також спрямованість цього заходу на виявлення й закріплення фактичних даних і відомостей про їх джерела для отримання доказів у кримінальному провадженні або перевірки цих доказів. До того ж у результаті провадження виїмки слідчий тільки отримує об'єкти, які в подальшому підлягають слідчому огляду або експертним дослідженням. Саме за результатами огляду чи експертизи слідчий може виявити й закріпити фактичні дані та відомості про їх джерела для отримання доказів або перевірки цих доказів. Лише подальший огляд чи експертні дослідження мають пошуково-пізнавальний характер, а також відповідають іншим сутнісним ознакам слідчої дії [19, с. 250–251].

З огляду на це низка правників висловлюють позицію щодо віднесення виїмки до заходів забезпечення кримінального провадження як такої процесуальної дії, що «відповідає сутності та призначенню» цього інституту [20].

Подібні наукові позиції, на наше переконання, викликають критичну оцінку. Кінцевою метою виїмки (як і обшуку), згідно з КПК 1960 р., було вилучення предметів і документів, які мають значення для встановлення істини. Різниця між обшуком та виїмкою полягала в наявності даних про можливе («є достатні підстави вважати») або абсолютне («є точні дані») місцезнаходження певних документів чи речей. Водночас і виїмка, і обшук відповідають усім ознакам слідчої дії за КПК 1960 р., у тому числі пошуково-пізнавальному характеру, про що свідчить процедура їх проведення (ст. ст. 181–183 КПК 1960 р.), а також примусовому порядку.

Таким чином, процесуальний порядок проведення виїмки, порівняно з порядком проведення тимчасового доступу до речей і документів, суттєво відрізняється як процесуальним значенням, так і порядком прийняття рішення та безпосереднього проведення.

За КПК України тимчасовий доступ до речей і документів, будучи заходом забезпечення кримінального провадження – передбаченим кримінальним процесуальним законом процесуальним засобом державно-правового примусу, що застосовується уповноваженими на те органами (посадовими особами), які здійснюють кримінальне провадження, у чітко визначеному законом порядку та з метою досягнення дієвості кримінального провадження [6], – не є слідчою дією. Рішення про проведення тимчасового доступу до речей і документів приймає слідчий суддя, про що виносить відповідну ухвалу, за вмотивованим клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або за клопотанням прокурора.

Загалом тимчасовий доступ до речей і документів забезпечує дієвість кримінального провадження шляхом надання сторонам захисту й обвинувачення можливості збирати докази, якими вони обґрунтовують свою позицію в кримінальному провадженні [9, с. 108]. При цьому словосполучення «дієвість кримінального провадження» сформульовано законодавцем досить абстрактно [12, с. 207]. Під дієвістю кримінального провадження варто розуміти можливість виконання завдань, заради яких воно здійснюється [13, с. 306].

За предметом правового регулювання норми КПК України, які стосуються тимчасового доступу до речей і документів, є імперативними, що виражається в категоричних розпорядженнях держави, та не допускають жодних відхилень від вичерпного переліку прав та обов'язків суб'єктів. За субординацією в правовому регулюванні вказані нами норми є процесуальними, тобто встановлюють оптимальний порядок застосування норм матеріального права [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 160 КПК України сторони кримінального провадження мають право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування або до суду під час судового

провадження з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, за винятком тих, що зазначені в ст. 161 КПК України (листувань або інших форм обміну інформацією між захисником та його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги; об'єктів, які додані до такого листування, або інших форм обміну інформацією). Слідчий має право звернутися із зазначеним клопотанням про тимчасовий доступ за погодженням із прокурором.

Практика свідчить про те, що найчастіше з клопотаннями про тимчасовий доступ звертаються слідчі Національної поліції України та Державної фіскальної служби України. При цьому клопотання слідчих Державної фіскальної служби України здебільшого стосуються розкриття банківської таємниці (руху коштів на тих чи інших рахунках), вилучення установчих документів підприємств, установ, організацій. Клопотання слідчих Національної поліції України можна поділити на дві основні групи: 1) клопотання, які стосуються розкриття інформації, що є в операторів телекомунікаційних мереж, щодо фактів з'єднань у місцях вчинення злочинів, трафіків мобільних телефонів; 2) клопотання, які стосуються витребування тих чи інших документів, речей у підприємств, установ та організацій [15, с. 58–63]. Аналогічне положення стосується слідчих Служби безпеки України та прокуратури.

У наукових джерелах поширена позиція, відповідно до якої на розгляд слідчого судді не повинні подаватися клопотання про доступ та вилучення речей, які можуть бути речовими доказами, оскільки це фактично зумовлює підміну слідчих дій заходами забезпечення кримінального провадження, що є неприпустимим [18, с. 115]. Зокрема, якщо речовий доказ перебуває в потенційного підозрюваного, його не варто вилучати в порядку тимчасового доступу, а необхідно проводити обшук [8, с. 189–193]. Проте, на нашу думку, така позиція не є обґрунтованою.

Клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів – це письмове звернення сторони кримінального провадження до слідчого судді під час досудового розслідування або до суду під час провадження судового розгляду з проханням надати можливість ознайомитися з певними речами й документами, які мають значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні, зробити їх копії або вилучити їх (у тому числі речові докази). До клопотання слідчого, прокурора про застосування тимчасового доступу до речей і документів додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у межах якого до слідчого судді, суду подається клопотання. Сторони кримінального провадження мають право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування або до суду під час судового провадження з клопотанням про тимчасовий доступ до будь-яких речей і документів [1, с. 428–429].

Окрему проблему становить подання слідчими та прокурорами разом із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів копій документів, у тому числі витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань, які належним чином або взагалі не засвідчені, що позбавляє слідчого суддю можливості пересвідчитися в ідентичності цих документів, тоді як інформація, що в них міститься, має суттєве значення під час розгляду клопотання цієї категорії та може істотно вплинути на висновки слідчого судді [21]. На наше переконання, під час підготовки додатків до клопотання їх необхідно засвідчувати печаткою установи, у якій працює слідчий, з написом «згідно з оригіналом», назвою посади, особистим підписом особи, яка засвідчує копію, її ініціалів та прізвища, дати засвідчення копії¹. Своєю чергою неприпустимим є використання кліше чи інших пристроїв факсимільного відтворення підпису.

Неоднозначною є практика слідчих суддів під час встановлення факту недотримання слідчими та прокурорами вимог кримінального процесуального закону стосовно оформлення клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, оскільки в більшості таких випадків слідчі судді приймають рішення про відмову в задоволенні клопотання або його часткове задоволення [21]. У КПК України не визначено, яке рішення має прийняти слідчий суддя, якщо клопотан-

¹ Відповідно до п. п. 5.26, 5.27 ст. 5 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. ДСТУ 4163-2003» Наказу Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики № 55 від 7 квітня 2003 р. відбитком печатки організації засвідчують на документі підпис відповідальної особи. Перелік документів, на які ставлять відбиток печатки, визначає організація на підставі нормативно-правових актів. Його подають в інструкції з діловодства організації. Відбиток печатки ставлять так, щоб він охоплював останні декілька літер назви посади особи, яка підписала документ. Відмітка про засвідчення копії документа складається зі слів «Згідно з оригіналом», назви посади, особистого підпису особи, яка засвідчує копію, її ініціалів і прізвища, дати засвідчення копії проставляють нижче підпису.

ня про тимчасовий доступ до речей і документів подане стороною кримінального провадження без додержання вимог ст. 160 КПК України.

Водночас існує також практика повернення таких клопотань для дооформлення, усунення недоліків тощо. Вказані повноваження слідчого судді не закріплені в КПК України. Проте лише в 2015 р. повернуто 969 таких клопотань [4]. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначає, що з огляду на зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК України в разі невідповідності клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів вимогам ч. 2 ст. 160 КПК України слідчий суддя має право повернути його прокурору для усунення недоліків [16].

У зв'язку із цим нами пропонується доповнити ст. 163 КПК України положенням, відповідно до якого слідчий суддя, встановивши, що клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів подане без додержання вимог ст. 160 КПК України, повертає його прокурору, про що постановляє ухвалу. При цьому підстави повернення клопотання мають бути належним чином обгрунтовані, а недоліки, які потребують усунення, такими, що могли перешкодити постановленню слідчим суддею законного й обгрунтованого рішення.

Позитивним моментом є те, що КПК України значно розширив повноваження сторони захисту під час досудового розслідування з можливістю самостійно ініціювати питання про проведення процесуальних дій. Водночас звернення до суду з клопотанням про тимчасовий доступ до будь-яких речей і документів характерне переважно саме для сторони обвинувачення. Справді, випадки звернення з відповідними клопотаннями захисників є поодинокими, що закономірно викликає заперечення позиції тих правників, які зазначають, що на практиці адвокати найчастіше заявляють клопотання про проведення експертизи, допиту свідків, тимчасового доступу до речей і документів.

Отримання стороною захисту тимчасового доступу до речей і документів, які не були оглянуті й досліджені стороною обвинувачення, може призвести до втрати доказів, що мали б значення для встановлення винуватості особи, а сторона захисту не нестиме за це відповідальність, оскільки відповідний обов'язок не передбачений [22]. Враховуючи зацікавленість сторони захисту в результатах досудового розслідування, а відтак і наявність об'єктивних сумнівів у її неупередженості, можуть мати місце обгрунтовані ризики втрати або спотворення речей чи документів, які можуть бути доказами в кримінальному провадженні [17]. До того ж у КПК України досі не врегульовано порядок зберігання речових доказів і документів стороною захисту (на відміну від сторони обвинувачення), що фактично свідчить про формальність цих повноважень сторони захисту.

Як показує практика, у випадках звернення сторони захисту з клопотаннями про тимчасовий доступ остання нерідко отримує відмову. Суд зазвичай мотивує це тим, що «сторона захисту не зверталася з таким клопотанням до слідчого, щоб останній безпосередньо звернувся до суду з таким клопотанням». Своєю чергою слідчий відмовляє в цьому, оскільки в сторони захисту є право звернення до суду із цього приводу. Регулює це «замкнене коло» ст. 160 КПК України, у якій чітко визначено право сторони захисту на звернення з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів. На наше переконання, вказане питання має бути вирішене шляхом надавання відповідного роз'яснення Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Висновки. Таким чином, тимчасовий доступ до речей і документів є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, за допомогою якого здійснюється збирання основного масиву доказової інформації в кримінальному провадженні. Порівняно з аналогічною процедурою, передбаченою КПК 1960 р. (виїмкою), проведення тимчасового доступу до речей і документів зумовлює суттєвий перелік проблем, адже процедура його проведення не є досконалою та лише бюрократизує процес розкриття злочинів «по гарячих слідах». Водночас прийняття необхідних змін до нормативної бази, яка регулює процедуру тимчасового доступу до речей і документів, дасть змогу розв'язати проблеми, що виникають під час досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / [О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.] ; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Х. : Право, 2012–2012. – Т. 1. – 2012. – 768 с.
2. Басиста І.В. Кримінальний процес України : [навч. посібник] / І.В. Басиста, В.І. Галаган, Ж.В. Удовенко. – К. : ЦУЛ, 2010. – 328 с.

3. Види норм права [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Норма_права.
4. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження (форма № 1-1, річна) за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://court.gov.ua/sudova_statystyka.
5. Криміналістика : [підручник для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти] / за ред. В.Ю. Шепітька. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : ВД «Ін Юре», 2004. – 728 с.
6. Кримінальний процес : [підручник] / за заг. ред В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. – К. : ЦУЛ, 2013. – 544 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1151051361565/pravo/zahodi_zabezpechennya_kriminalnogo_provadzhennya.
7. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон УРСР від 28 грудня 1960 р. № 1001-05 // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15 ; Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України : [підручник] / В.М. Тертишник. – 5-ге вид., доп. і перероб. – К. : А.С.К., 2007. – 848 с.
8. Куспись Б.А. Мета тимчасового доступу до речей та документів як заходу забезпечення кримінального провадження / Б.А. Куспись // Право і суспільство. – 2014. – № 6-1. – С. 189–193.
9. Куспись Б.А. Призначення тимчасового доступу до речей і документів у системі заходів забезпечення кримінального провадження / Б.А. Куспись // Юридична наука: виклики і сьогодення : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 8–9 серпня 2014 р.). – О. : ГО «Причорноморська фундація права», 2014. – С. 108–109.
10. Лобойко Л.М. Кримінальний процес : [підручник] / Л.М. Лобойко. – К. : Істина, 2014. – 432 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1340012855908/pravo/perednova_kriminalniy_protse.
11. Маркусь В.О. Криміналістика : [навч. посібник] / В.О. Матусь. – К. : Кондор, 2007. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.nulau.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/1_DISK1/KRIM/html/%D0%93%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0_18.htm.
12. Миколенко О.М. Кримінальний процесуальний примус у положеннях нового КПК / О.М. Миколенко // Правова держава. – 2013. – № 16. – С. 204–208.
13. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року / за ред. О.М. Банчука, Р.О. Куйбіди, М.І. Хавронюка. – Х. : Фактор, 2013. – 1058 с.
14. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : [монографія] / М.А. Погорецький. – Х. : Арсіс ЛТД, 2007. – 576 с.
15. Подковський О.С. Тимчасовий доступ до речей і документів за новим КПК: проблеми і шляхи їх вирішення / О.С. Подковський // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 3. – С. 58–63. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/cln_2013_3_10.pdf.
16. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження : лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квітня 2013 р. № 223-558/0/4-13 // Судовий вісник. – К., 2013. – № 4. – С. 5.
17. Проблеми застосування положень Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих слідчих (розшукових) дій та заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема обшуку та тимчасового доступу до речей і документів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/print/41323-problemi_zastosuvannya_polozhen_kriminalnogo_procesualnogo_k.html.
18. Процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням: організаційно-правові та криміналістичні основи : [навч.-практ. посібник] / редкол. : І.М. Козьяков, В.Т. Маляренко, Г.П. Серета та ін. – К. : Національна академія прокуратури України, 2014. – 796 с.
19. Сергєєва Д.Б. Законодавче регулювання тимчасового доступу до речей і документів за новим КПК України / Д.Б. Сергєєва // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2013. – № 1(29). – С. 249–256.
20. Сергєєва Д.Б. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій для проведення тимчасового доступу до речей і документів / Д.Б. Сергєєва, О.С. Старенький // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 4. – С. 70–80.
21. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (витяг) / Вищий спеціалізований суд

України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>.

22. Татаров О.Ю. Заходи забезпечення кримінального провадження: перший досвід застосування / О.Ю. Татаров // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 7. – С. 113–122 ; Татаров О.Ю. Участь захисника у кримінальному провадженні: проблеми законодавчого врегулювання / О.Ю. Татаров, С.С. Чернявський // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 2. – С. 77–84.